

СЛОВО

Без мови немає нації!

Просвіти

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

43 (524), 29 жовтня — 4 листопада 2009

РЕЄСТРУЮТЬСЯ
КАНДИДАТИ НА ПОСТ
ПРЕЗИДЕНТА

2-3

100 ЛІТ "ПРОСВІТИ"
НА СНЯТИНЩИНІ

8

МІСІЯ
"ЧЕТВЕРТОЇ ХВИЛІ"

10-11

Фото Олесь Дмитренко

Вибори — це завжди майбутнє наших дітей. Пам'ятаймо про це, українці!

БОГ І УКРАЇНА — ПОНАД УСЕ!

ЗВЕРНЕННЯ
Центрального правління
Всеукраїнського товариства
"Просвіта" ім. Тараса Шевченка
"Про вибори Президента України"

Всеукраїнське товариство "Просвіта" звертається до просвітян України із закликом підтримувати того кандидата в Президенти:

— У чий програмі найзначимішою буде українськопатріотична складова, спрямована на утвердження й зміцнення незалежності України;

— Хто протистоятиме сваволі панівних комуно-олігархічних кланів, хто зупинить подальше розкрадання багатств, що належать усьому народові, подолає корупцію, свавілля чиновництва, доможеться скасування депутатської недоторканності;

— Хто передусім сповідуватиме дух свободи нашої нації;

— Хто відстоюватиме державницькі позиції української мови в усіх сферах її вжитку — освіті, науці, культурі, мистецтві, побуті;

— Хто пам'ятатиме, що від повноцінного відновлення мовного здоров'я України залежить національне відродження всіх найглибших творчих, будівничих і культурних сил українського народу;

— Хто зупинить агресивну російськомовну експансію в інформаційному просторі, книговидавництві;

— Хто видасть серед перших указів Указ "Про захист, розвиток і роль української мови в житті людини, суспільства, держави, її консолідує роль в Україні";

— Хто сприятиме тому, щоб в Україні була міжконфесійна злагода, обстоюватиме утворення Єдиної Помісної Української Церкви, яка стоятиме на державницьких позиціях.

"Просвіта" підтримає того, хто в напрузі вселенського інформаційного змагання в глобалізованому світі зуміє віднайти точки опори в національній ідеї, долаючи чужий вплив, щоб наша країна розвивалася успішно, самодостатньо, самобутньо, незалежно, самостійно, без шарпання в різні боки на догоду чи вимоги сусідів, знайшла належне їй місце серед європейських націй.

Необхідно дати об'єктивну оцінку зробленому попередніми керівниками держави й чинним Президентом і порівняти програми тих, хто претендує на найвищу посаду, щоб судити про них не за декларативними заявами, обіцянками, а за зробленим, адже всі вони обіймали чи обіймають високі посади.

Пам'ятаймо, кому завдячує українська нація правдою про наші героїчні й трагічні сторінки історії. Завдяки кому вшануємо борців за свободу України — Богдана Хмельницького, Івана Мазепу, Івана Виговського, Пилипа Орлика, Героїв Крут, звитяжців доби УПА на чолі зі Степаном Бандерою і Романом Шухевичем, хто відкрив правду про українські Голокоти та Голодомор-Геноцид, пакт Молотова—Ріббентропа й сталінські репре-

сії, хто став заслоном проти неоімперської експансії та загрози диктатури.

Відаймо належне нинішньому Президентові, який наполегливо й послідовно відстоює державницькі позиції української мови в усіх сферах вжитку, часом аж надто толерантно декларуючи її права, але й цим викликає майже зоологічну лють як у своїх опонентів всередині країни, так і спадкоємців великодержавницьких амбіцій Москви. Не лише слова, а й справи його засвідчують зроблене на ниві відродження історичної пам'яті, очищення духовних криниць від наносного мулу, ініціативи у розвитку культури, зокрема ідея створення "Мистецького Арсеналу". Саме Президентові Віктору Ющенку завдячуємо свободою слова, якою аж занадто безкарно користуються ті, хто з підлою нахабністю обкидає Віктора Ющенка брудом. Не перекуплені співаки і їхні пісні-одноденки впливатимуть на наш вибір, а відповідальність перед засновниками Матері-Просвіти з її 140-річною історією і шляхом боротьби за високу національну ідею.

Звертаємось до просвітян України із застереженням не спокушатися обіцянками, які дають жадібні до влади, безвідповідальні претенденти на президентське крісло: "захистити", "врятувати", "збагатити", кидаючи мільйони на власну рекламу в зuboжілому суспільстві. Віримо, що ви розпізнаєте дворушників, прислужників "п'ятої колони", які нехтують зміцненням обороноздатності країни, хочуть протягнути через парламент російську мову як другу державну, продовжити термін пере-

бування російського Чорноморського флоту, здати північному сусідові газотранспортну систему України, а відтак і саму Україну.

Нехай не затьмарюють наші голови парттехнології зарубіжних інформаційних центрів, густі димові завіси "позитиву" і "негативу", за якими лише одна мета — здобуття президентської посади. Судімо по ділах їх, а не по словах, пам'ятаймо уроки історії, коли роз'єднаність українських патріотів привела до програшу України.

Дорогі просвітяни! За часи боротьби за незалежність України ми склали одинадцять заповідей: "Не біймося!" Сил і мужності нам додає віра в своє призначення — утвердити українську Україну. Не висуванці олігархічних кланів, а ті, хто плоть від плоті народної, не стихія розчленованого населення, а єдиний в душі народ, не територія, а могутня держава, де панують правда і воля, сильна економіка, духовність і культура — наша мета. Запам'ятайте: бідне духом і знаннями населення найлегше перетворити на жебраків, що й робили з нами ті, хто сьогодні обіцяє благоденствие і розквіт.

Ми віримо в моральність українського суспільства, його нетерпимість до будь-яких виявів брехні, аморальності, корисливості політиків. Наші прапори — національні, наше серця — українські, нашим Президентом буде людина, для якої Бог і Україна — понад усе!

Павло МОВЧАН,
Іван ЮЩУК, Микола НЕСТЕРЧУК,
Василь ФОЛЬВАРОЧНИЙ,
Леонід МУЖУК, Володимир КМЕТИК,
Юрій ГАНДЗЮК, Любов ГОЛОТА,
Василь КЛІЧАК, Микола БУРАВСЬКИЙ,
Дмитро ЛОМАЧУК
19 жовтня 2009 року

ПЕРЕМОГИ ЗДОБУВАЮТЬ, А НЕ ЧЕКАЮТЬ

У ЦЬОМУ ВПЕВНЕНИЙ ЛІДЕР ВО “СВОБОДА” ОЛЕГ ТЯГНИБОК, ЯКОГО З’ІЗД ПАРТІЇ ВИСУНУВ КАНДИДАТОМ НА ПОСАДУ ПРЕЗИДЕНТА

можного середнього класу, підтримку національної економіки. Партія вимагає повного демонтажу залишків тоталітарної комуністичної системи, визнання ветеранів ОУН-УПА борцями за волю й незалежність України. А ще пропонує 14 жовтня, день Покрови Пресвятої Богородиці, утворення УПА проголосити державним святом — Днем української зброї.

У гуманітарній, духовній сфері чітко задекларовано пріоритет національних цінностей. Партія вимагає функціонування лише державної української мови в суспільному житті, обов’язкового володіння й користування нею всіма посадовцями, іспиту на володіння державною мовою всіх кандидатів на виборні посади та на посади у виконавчій владі.

З’їзд відбувся в один з перших днів виборчої кампанії. “Свобода” вперше висувала свого кандидата на главу держави. Хоч це був уже XXI з’їзд партії. А сама ця політична сила веде родовід від жовтня 1991 року, від утворення свого попередника — Соціал-Націоналістичної партії України. Про те, що трансформованій у ВО “Свобода” партії вже 18 років, наголошували й на з’їзді. І як і її предтеча, партія нині теж позиціонує себе як справді націоналістична сила, вважаючи представників інших національно-демократичних сил чи то недостатньо національними, чи не досить радикальними у відстоюванні українських інтересів. Що ж, їхнє право: це яскраво виражений правий фланг нашого політикуму.

Так чи інак, але й сама голова партії у виступі на з’їзді зазначив: “Уперше за роки Незалежності націоналістична сила висувала власного кандидата на посаду глави держави. Це — національна альтернатива панівній лжееліті”.

Гостро прозвучала на з’їзді й наступна теза голови партії: “Сьогодні під загрозою перебувають територіальна цілісність України, національна ідентичність й економічний суверенітет, майбутнє мільйонів українців. Усвідомлюємо, що тільки націоналісти можуть захистити українців від сваволі неукраїнської влади, повернути їм гідність та певність у завтрашньому дні, забезпечити можливість стати господарями власної долі й не почуватися чужинцями на рідній землі. Потрібно повернути владу українцям і зупинити винищення титульної нації в Україні. Потрібно усунути космополітичну псевдоеліту, яка сьогодні позбавляє українців майбутнього, а також покарати злочинців, які нищили нашу націю в минулому. Це можна здійснити тільки шляхом докорінного очищення влади через люстрацію і зміну системи влади”.

Серед програмових заasad партії, з якими вона йде на вибори, її лідер назвав створення потужного й за-

можного середнього класу, підтримку національної економіки. Партія вимагає повного демонтажу залишків тоталітарної комуністичної системи, визнання ветеранів ОУН-УПА борцями за волю й незалежність України. А ще пропонує 14 жовтня, день Покрови Пресвятої Богородиці, утворення УПА проголосити державним святом — Днем української зброї.

У гуманітарній, духовній сфері чітко задекларовано пріоритет національних цінностей. Партія вимагає функціонування лише державної української мови в суспільному житті, обов’язкового володіння й користування нею всіма посадовцями, іспиту на володіння державною мовою всіх кандидатів на виборні посади та на посади у виконавчій владі.

На брифінгу Олег Тягнибок пояснив деякі моменти виборчої кампанії партії. Так, на запитання стосовно коштів на заставу для кандидата, він повідомив, що й для цієї мети, й загалом для ведення виборчої кампанії партійці власними силами зібрали і продовжують збирати кошти. Одне з основних джерел — підтримка партії малим і середнім бізнесом. Ще три роки тому “Свобода” створила економічну раду при партії, що займається розвитком вітчизняного підприємництва, яке, в свою чергу, підтримує партію. Також постійно триває збирання коштів під час акцій партії, надходять пожертви.

Суттєвим було запитання щодо шансів партії та її кандидата на виборах. На нього голова партії відповів так: “Націоналісти шансів не питають, вони їх завойовують. Скажіть, де були б ми сьогодні, якби наші попередники керувалися не великою метою, а нав’язаними кимось “шансами”? Якби підпільники ОУН, воїни УПА питали, чи є шанси на перемогу у війні проти стількох ворогів, проти фашистської й комуністичної імперій? Чи мали б ми тепер певність у завтрашньому дні, забезпечити можливість стати господарями власної долі й не почуватися чужинцями на рідній землі. Потрібно повернути владу українцям і зупинити винищення титульної нації в Україні. Потрібно усунути космополітичну псевдоеліту, яка сьогодні позбавляє українців майбутнього, а також покарати злочинців, які нищили нашу націю в минулому. Це можна здійснити тільки шляхом докорінного очищення влади через люстрацію і зміну системи влади”.

ВИБОРИ-2010: ДЕНЬ ЗА ДНЕМ

ВЕКТОР — НА ВИБОРЧІ ШОУ

Ледве закон дав “стартовий постріл” виборчій кампанії, вона стрімко помчала по тримісячній біговій доріжці, так, наче застоялася на старті.

Цікаво, що найпроворнішим, зареєструвавшись першим, виявився досі не відомий широкому загалу виборців такий собі Олег Рябоконе, 36-річний юрист. Або в нас юристи непогано заробляють у нетрях законів, що можуть вносити мільйони кандидатської застави (яка, безумовно ж, у даному разі пропаде), або маємо вже виборчу технологію. Суть її в тому, що багатенькі кандидати (політсили, клани) виставляють ще кількох “кандидатів”. І частіше метою буде не так відібрати в когось голоси, хоч і не без цього, а “приватизувати” окружні виборчі комісії. Адже, за новим законом, кожен кандидат має право висунути в ОВК двох членів комісії. І чисельність цих безрозмірних комісій, як і кандидатів, нічим не обмежена. Тож що більше там “своїх”, то краще.

Але перейдімо від технологій до нормальної кампанії. Якщо середіншого

на виборах дебатуватимуть і стосовно зовнішньополітичного вектора України, то у виборчій кампанії він уже вималювався. Принаймні щодо її форм. На озброєння взято давно перевірену в США методику грандіозних виборчих шоу, особливо під час висунання кандидатів.

Виставковий центр на Лівобережжі столиці, схоже, стає традиційним місцем політичних акцій. На минулому тижні саме тут провели свої з’їзди з висунання кандидатів Народна партія, яку очолює Литвин, і Партія регіонів на чолі з Януковичем. Успереч рейтингам, народники значно перевершили за розмахом регіоналів. Згадався проведений тут позаторік передвиборний з’їзд Блоку Юлії Тимошенко. Тепер знову величезний, схожий на критий стадіон, зал був заповнений вщерть — кажуть, з усієї України прибуло близько 10 тисяч партійців. Усіх обійшли земляки спікера з Житомирщини, які привезли йому на з’їзд подарунок від матері — вишиваний рушник. Цим зворушили свого кандидата так, що той, зазвичай стриманий, просто на трибуні витирав рушником сльози розчулення.

Втім, регіонали вирішили взяти помпезністю, особливо щодо моменту очікування свого лідера, якого й висунули в кандидати. Зліязики порівняли це з очікуванням влітку прочанами Московського Патріарха.

Після таких дійств що зоставалося робити Юлії Тимошенко? Провести з’їзд партії “Батьківщина” на Майдані столиці у присутності більш як 200 тисяч людей. Із трансляцією на кількох телеканалах та розкішним концертом. А що ж було в суботу — Майдан-2? “Вторинний” Майдан?

Від політиків-важковаговиків, обминувши висунання цілої шеренги

СТАРТ ІЗ МАЙДАНОМ І РУШНИКАМИ

прогнозованих і не дуже кандидатів, перейдімо до легковаговиків. У реаліях — два з’їзди двох партій колись єдиного Руху, двоє кандидатів на виборах, серед яких нема того, якому рухівці так завзято аплодували на ювілеї в Палаці.

Народний рух ухвалив рішення не висувати власного кандидата, оскільки назвав єдиним кандидатом від демократичних сил Юлію Тимошенко. І саме про підтримку її на виборах з’їзд і ухвалив рішення. Варто нагадати, що ще недавно керівництво Руху заявляло: партія змушена буде висунути власного кандидата (очевидно, свого голову), якщо національно-демократичні сили не зйдуться на єдиній кандидатурі на вибори. Невже в НРУ вважають, що всі вже “зійшлися”? Наскільки зійшлися, видно хоч би з того, що в самому Народному русі — майже розкол стосовно виборів.

А про яку єдину кандидатуру говорити, коли інший, потужніший осколок колишнього Руху — Українська народна партія — висунула власного кандидата, голову партії Юрія Костенка. Головна мотивація: партія має брати активну участь у політичному житті, тримати прапор правих сил (саме так позиціонує себе УНП). Тим паче, крім президентських, будуть і місцеві, й парламентські вибори. Чи не домінують тезою Костенка на з’їзді була така: праві сили колись та отримають перемогу на виборах, парламентських і президентських. Але час летить. Скоро вже й два десятиліття незалежної держави. То що, нас націлюють ще років на 15—20? Справді, навіщо говорити про об’єднання національно-демократичних сил, коли років через 20 все й так “утрається”...

Повертаючись до мотивації партії, хочеться сподіватися, що УНП набиратиме голоси, борючись на виборах з україножерами, яких, на жаль, вистачає, а не за рахунок усіх, хто лівіший за неї.

А В ЦЕЙ ЧАС НА ГРУШЕВСЬКОГО...

Верховна Рада України і в президентську виборчу кампанію залишиться одним із центрів великої політики, власне, центром цієї кампанії.

По-перше, парламент три місяці буде агітмайданчиком виборчої кампанії з неприкритою агітацією кандидатів, і нічого тут не вдієш. По-друге, всі прийняті (чи неприйняті) парламентом рішення нестимуть неприховане виборче “навантаження”.

Це засвідчив і перший тиждень виборчої кампанії, який у парламенті та-

мійми, одразу з’явилася в Інтернеті. Це теж — вибори.

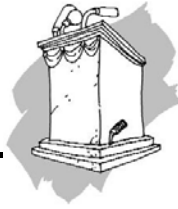
А серед численних парламентських тем варто виокремити таке. Верховна Рада так і не прийняла навіть у першому читанні жодного із законопроектів щодо внесення змін до Конституції. Ані проект, внесений Президентом, ані кілька інших, зокрема від Партії регіонів. Очевидно, основні політичні сили блокують одна одну і вважають, що не варто змінювати Конституцію до виборів, результати яких (і вони це відчують) спрогнозувати важко.

Парламент прийняв у другому читанні законопроект про підвищення соціальних гарантій, довкола якого було стільки галасу, аж до блокування сесій. Принципово, що вперше рівень мінімальної зарплати встановлено вище за рівень прожиткового мінімуму. І всі ці показники, звісно, підвищуються: уже з 1 листопада, а далі — щокварталу. Ось перша й остання із запланованих позицій. Встановлюється прожитковий мінімум на одну людину з розрахунку на місяць: з 1 листопада 2009 року — 701 грн., з 1 грудня 2010 року — 875 грн. Мінімальна заробітна плата — відповідно 744 та 922 грн. Чи означає це якесь підвищення життєвого рівня людей, чи новий виток інфляції? Виборці вже заморочені абсолютно протилежними трактуваннями політиків. І це теж — вибори.

Ще одна подія тижня: кілька положень Закону “Про вибори Президента України”, прийнятого Верховною Радою 21 серпня цього року, які суперечили Конституції. На них, як на недемократичні, неодноразово вказувала громадськість. Тепер рішенням КС відновлено право оскаржувати результати підрахунку голосів і встановлення підсумків голосування в межах округу в судах і в ЦВК. Скасовано дивне положення, згідно з яким судам на розгляд скарг відводили всього два (!) дні, а скарги, які не розглянуто, могли бути залишені без розгляду. Тепер усі скарги мають бути розглянуті й рішення винесені. Скасовано норму, яка давала змогу голосувати лише тим українцям за кордоном, котрі стоять на консульському обліку.

За іншими кількома важливими положеннями КС не прийняв рішення про їхню неконституційність. Насамперед це дозвіл дільничним комісіям вносити зміни до списку виборців у день голосування, майже до його закінчення; “безрозмірні” виборчі комісії; далекий від демократичного порядок оприлюднення результатів виборів. Втім, парламент ще має час, щоб самому внести деякі зміни до закону. Якщо буде бажання...

Сторінку підготував **Петро АНТОНЕНКО**

ВІКТОР ЮЩЕНКО: «БАТЬКІВЩИНА ПОЧИНАЄТЬСЯ З МОВИ, А НЕ З ШМАТКА САЛА»

ПРЕЗИДЕНТ ПОДАВ ДОКУМЕНТИ ДО ЦВК

Президент України Віктор Ющенко подав документи до Центральної виборчої комісії для участі у виборчому процесі. Підтримати його прийшли на площу перед ЦВК близько 5 тисяч людей.

Говорячи присутнім про мотиви свого рішення балотуватися, Віктор Ющенко наголосив: нинішні події в українському політикумі, парламентська й урядова політика, вочевидь, несуть загрозу для двох найважливіших для кожного громадянина України речей — незалежності нашої держави та свободи. “Для мене є дві речі, які рухають мною як громадянином України і як політиком: це українська не-

залежність і наша свобода. Цих двох речей можна досягти єдиним курсом політики”, — сказав В. Ющенко.

“Україна як держава може відбутися тільки за однієї умови: коли вона буде демократична”, — наголосив Глава держави. Він зазначив, зокрема, ті позитивні здобутки, які відбулися на шляху розбудови національної демократії протягом останніх чотирьох років, — утвердження свободи слова та вибору тощо. Президент звернув окрему увагу на сталий розвиток економіки України у цей період, відродження історичної пам’яті та справедливості, активізацію діалогу з Європейським Союзом тощо.

“Я хочу, щоб відбулася українська доля, — сказав Глава держави. — Національне відродження, демократичний процес, як кисень для України, і спосіб нашого життя, європейська інтеграція — це ті три завдання, які лежать на плечах кожного українця, якщо ми дбаємо про своїх дітей, про українське майбутнє. Тому я йду в Президенти”.

БУДЕМО ПРАЦЮВАТИ!

Ігор ОЛІЙНИК,
м. Київ

У вирі сучасних глобалізаційних процесів Україна як держава визнана незалежною багатьма передовими країнами світу, певним чином і на собі, й на власних громадянах відчула помітний вплив чужоземного на рідне, національне єство. Поява цих впливів — політичних, економічних, культурних тощо — передусім зумовлена зовнішньою політикою двох потужних супердержав — США і Росії, непримиренних опонентів з часів холодної війни й ідеологічної ворожнечі між протилежними системами.

Невидима інформаційна війна ведеться у непрості для Української держави часи. Полями битв стають інші світові держави, перед якими постає вибір: або стати на бік Заходу, або визнати себе манкуртом Сходу.

Україна — країна, на територіальну цілісність якої за всі часи її існування зазіхали ненажерливі сусіди, намагаючись відібрати в народу волю, віру і право бути хазяїном на власній землі. Корінна нація — українці століттями змушені були жити під гнітом іноземних поневолювачів — польських панів чи московських імператорів (а пізніше — звіроподібних вождів більшовицького режиму).

Історія мала б учити нас, застерігати від майбутніх помилок, щоб українська нація збудувала сильну і незалежну, суверенну правову державу. А що ж маємо зараз? На дев’ятнадцятому році незалежності замість держави — суцільний безлад, замість права — розгул соціальної сваволі й хаос. За інформаційний простір України б’ються знову ті самі сторони — Захід і Схід, основною метою яких є остаточне підкорення нашої країни власним інтересам і владі. Американізація з одного боку, зросійщення — з іншого. Україна так перетворюється на звичайну окуповану територію, а її “керманічі”, переконуючи нас у безперспективності розвитку Української держави, радо хапаються за можливість віддати Україну правителям держав-сусідів. Методи впливу іноземних держав мають на меті винищити в наших людях українське, приборкати відчуття рідного.

А що ж наша мова? Чому послуговуючись нею у зросійщеному або “модному” суспільстві національно засліплених “тінейджерів”, наштотуємо нас на повне нерозуміння, відверту зневагу до власної особистості? Даються взнаки століття нищення української мови, а насаджена чужоземними зайдами ідея її “непотрібності” у повсякденному житті стає основною і прогресивною ідеєю зросійщеної мови. Українську пісню зневажливо обзивають “анахронізмом”, а російську чи американську поп-культуру визнають найкращою, неповторною.

Триває боротьба, жорстока, антигуманна і безжална. Не ставитимемо задавати питання: чи вистоїть у цій боротьбі українське, чи здобуде воно справжню державність на рідній землі? Боротимемося, працюватимемо на благо свого, рідного, із твердою вірою у перемогу здобуватимемо українську Україну.

ЩО ВКЛАДАЄМО В ПОНЯТТЯ «УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД»?

● ОБГОВОРЮЄМО ПРОЕКТ КОНСТИТУЦІЇ

Богдан РОДЧИН,
начальник відділу освіти Гощанської райдержадміністрації Рівненської обл., член “Просвіти”

Ознайомився із проектом Конституції України, запропонованою Президентом України. Уже в преамбулі дивує сумнівне трактування поняття “український народ”. У проекті Президента України, як і в чинній Конституції, записано: “Український народ — громадяни України всіх національностей”.

Народознавча наука (етнологія) розрізняє такі поняття як “народ України” й “український народ”.

Народ — населення держави, жителі країни (у даному випадку — України) всіх національностей. А український народ — фор-

ма національної й етнічної єдності з характерними особливостями мови, побуту, культури, що історично склалися і мають соціальну цілісність й оригінальний стереотип поведінки незалежно від країни проживання. Інакше кажучи, український народ — це українці в Україні і в інших країнах, де українці становлять національно-культурну меншину, бо входять до народу (жителів, населення) тих країн. Наприклад Канади, Аргентини, Австралії тощо. І все одно залишаються частиною українського народу, бо ідентифікують себе з ним і зберігають мовні, культурні, звичаєві традиції.

Саме український народ є носієм давніх культурних надбань Княжої доби та Козаччини і має право на державотворчу функцію. В подальшому викладенні у преамбулі все логічне. Розуміння того, що український народ — титульна нація в Україні, яка разом з національними меншинами розвиває і зміцнює

“демократичну соціальну правову державу”. Образно кажучи, народ України є український народ плюс національні меншини.

Отже, преамбулу проекту Конституції України пропонує викласти у такій редакції: “Український народ, виражаючи свою суверенну волю, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім народом України права на самовизначення”... і далі за текстом.

Такий запис буде узгоджуватись із науковим тлумаченням поняття.

У частині третій статті 10 чинної Конституції зазначається: “В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України”.

У проекті Основного Закону Президент у статті 13 повторює те саме формулювання.

Пропонує частину третю статті 13 проекту Конституції викласти у такій редакції: “В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист мов національних меншин”.

Треба чітко виписати право нації на пріоритет рідної мови. Чому ми сором’язливо про це говоримо в Основному Законі, а в паспорті не вказуємо національність?

іни: підтримайте своїх київських друзів, що підписали Заклик!

Ми звертаємося до журналістів, науковців, освітян, працівників культури, митців та літераторів, членів творчих спілок, медиків, військових, правоохоронців, державних службовців: підтримайте наш Заклик!

Ми звертаємося до об’єднань громадянського суспільства і національних меншин України: підтримайте наш Заклик!

Ми звертаємося до зарубіжних громад українців: підтримайте наш Заклик!

Ми співпрацюватимемо з усіма політичними та громадськими організаціями, метою яких є зміцнення державності України та її демократичний розвиток.

Ми пропонуємо до 20 листопада 2009 р. в обласних, районних центрах та в усіх організаціях, які підтримують наш Заклик, провести збори з метою обрання делегатів на установчий з’їзд Української Національної Ради. Дату й місце проведення установчого з’їзду ініціативний комітет повідомить окремо.

Ми вважаємо за свій обов’язок створити авторитетну організацію, народну трибуну, яка має відповідати на тривожні сигнали часу голосом дозрілої до державницького життя великої української нації й усього світового українства.

19 жовтня 2009 р., м. Київ

ЗАКЛИК ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА

— об’єднувати регіони України з різним підневільним досвідом на основі правдивої інформації про минуле нашого народу;

— виробляти постанови з найважливіших проблем політичного, культурного й духовного розвитку нашого народу;

— зміцнювати зусилля і вплив громадянського суспільства на діяльність державних інституцій;

— здійснювати громадський контроль за діяльністю органів влади всіх рівнів задля оздоровлення zdegradovanih державних механізмів;

— захищати й розвивати українську мову як душу нашої відродженої державності.

На шляху утвердження української державності стоять прокомуністичні сили і натхнене рабськими призвичаєннями войовничого малоросійства. Вони чинять опір українській національній ідеї, намагаються нав’язати суверенному державницькому будівництву план підпорядкування новоімперським інтересам реакційних сил Росії. В Україні панує кримінально-олігархічна псевдомодо-

кратія, яка зневажає народ та національні форми життя. Розвиток Української держави гальмують і самозакохані вожді, які заради прославлення власної особи наплодили дрібних партійок і культувуть розбрат між ними.

Нині в Україні відчувається відсутність Руху, що діяв як всенародна організація, яка не ставила перед собою завдання впливати на владу тільки голосами в парламенті, а наповнювала атмосферу позапарламентського політичного життя духом українського єднання. За нових історичних обставин ми прагнемо скористатися досвідом діяльності Руху.

В Україні відчувається брак високого духу, здатного творити самозахисні організації й товариства, що працювали б як народний парламент.

Вважаємо, що провідною силою Української Національної Ради має бути молодь, яка діятиме в організації разом зі старшими поколіннями, висловлюючи погляди і надії всього нашого народу.

Ми звертаємося до молоді й насамперед до студентства Укра-

Ми, ініціативний комітет засновників позапартійної громадської організації — Української Національної Ради, яку створюємо з метою розвитку й утвердження демократичної української державності, звертаємося до громадянства із закликом підтримати наш почин.

Мета Української Національної Ради:

— об’єднати громадян, які прагнуть реалізувати свої здібності та інтелектуальний потенціал у побудові європейської Української держави;

— сприяти створенню громадських інституцій і товариств, організацій, що борються за здоровий спосіб життя, за громадянську порядність і антикорупційність, за збереження національних традицій, за чистоту Церкви, за очищення природного життєвого простору;

— підтримувати дух побратимства і живити християнську основу взаємопідтримки та співпраці;

— підтримувати ініціативу та особистий приклад — основний принцип творення громадських об’єднань;

— боротися проти споживацького матеріалізму, морального занепаду та духовної кризи людини, обстоювати християнські, націєтворчі українські цінності, толерантне ставлення до релігійних вірувань національних меншин України;

Євген БУКЕТ

“Апостол українського Слова” — саме таким званням нагородили численні шанувальники Героя України, народного артиста України Анатолія Несторовича Паламаренка на його ювілейному вечорі, що відбувся 22 жовтня в Колонному залі імені М. Лисенка Національної філармонії України. Концерт було приурочено до 70-річчя видатного митця.

Анатолій Паламаренко належить до тієї когорти митців, які не лише офіційно увінчані почесними званнями, а й за духом, за сутністю воістину народні. Ніхто інший, крім нього, настільки глибоко і тонко не знає життя народу, його психологію і мову. Маючи від природи яскраву привабливу зовнішність, справжній акторський темперамент, бездоганне володіння красивим за тембром голосом, багатим на різноманітні модуляції, артист уміє тонко донести до слухача стиль і думку кожного автора. Його емоції яскраві, м'які, щирі. Сьогодні нікому не вдається перевершити його у глибинному прочитанні творів класиків художньої літератури.

Участь у концерті взяли Національна заслужена капела бандуристів імені Г. Майбороди, Національний оркестр народних інструментів. У програмі вечора у виконанні

НІХТО ІНШИЙ, КРІМ НЬОГО

ювіляра прозвучали твори Тараса Шевченка (“Холодний яр”, “Перебендя”, “Пророк”, “Гоголю”), уривки з повісті “Тарас Бульба” Миколи Гоголя, “Наука” Степана Рудансько-

го, неперевершені гуморески “Дикий кабан або вепр” та “Ярмарок” Остапа Вишні.

Президент України Віктор Ющенко у вітальному слові зазначив, що устами Анатолія Несторовича сьогодні промовляють пророки — Тарас Шевченко, Микола Гоголь та інші. Своїм гарячим словом він здатен запалити любов'ю до України багатьох людей. Президент відзначив особистий внесок Анатолія Паламаренка у утвердження українського слова. “Сьогодні немає нічого важливішого, ніж відстояти нашу мову, нашу культуру”, — сказав В. Ющенко. Він побажав ювілярові здоров'я, щастя, подальших творчих успіхів.

Анатолія Паламаренка вітали міністр культури і туризму України Василь Вовкун,

голова Українського фонду культури Борис Олійник, голова ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка Павло Мовчан, друзі й земляки. Особливо сподобався Анатолієві Паламаренку і присутнім у залі подарунок від земляка, заслуженого художника України Анатолія Марчука — картина, на якій зображено стародавній курган біля містечка Макарова на Київщині. Саме там Анатолій Несторович у дитинстві пас корів.

Анатолій Паламаренко — відданий патріот рідного поліського краю. Він частий гість у Макарові, де народився, виріс і починав свій творчий шлях, у сусідньому селі Гавронщині, звідки родом його мама, на багатьох культурно-мистецьких заходах краю. Його життя — це високе мистецтво, постійний творчий пошук, любов до родини, до України, до народу, а особливо — до українського Слова. Ось і сьогодні чи не найголовніша справа його життя — виховання майбутнього покоління. Анатолій Несторович читає цикл лекцій студентам Національних університетів ім. Т. Шевченка та М. Драгоманова, музичної академії ім. П. Чайковського. Свій предмет артист так і назвав: “Слово”.

Людмила ІЛЬЄНКО
Фото Олесь ДМИТРЕНКА

22 жовтня на Львівській площі Києва відзначали Свято українського словника, яке провели Український мовно-інформаційний фонд НАН України разом з видавництвами “Довіра”, “Наукова думка” та спеціалізованим магазином “Словники-самобранки”, що розташований біля Будинку художника.

Серед книжкового надбання кожної нації особливе місце займають словники як свідчення духовного потенціалу народу й багатства його мови. Саме тому організатори вже втретє проводять Свято українського словника. У заході взяли участь науковці, діячі літератури та мистецтва, видавці, освітяни, культурні іноземні центри та представники посольств в Україні.

Книгарню “Словники-Самобранки” відкрито в липні 2007 року. Тут широко представлені праці вітчизняних і зарубіжних лексикографів: словники, довідники, енциклопедії — і традиційні, й на електронних носіях. Серед них видання таких відомих українських видавництв як “Наукова думка”, “Довіра”, “Джерела”, “Дніпро”, “АСТ” і багатьох інших. Нині в книгарні понад 40 000 найменувань. Серед них і сучасна дитяча література, і художні альбоми, зокрема Марії Примаченко, подарункові набори листівок зі світлинами — пейзажами Києва, і ще багато книжкової продукції, яка могла б послужити книжковим портретом сучасної України.

Працівник магазину Олена Люта розпові-

дає: “Працюю у магазині з самого початку. Займаюся і продажем, і замовленнями. Тому знаю, що зараз дуже потрібні словники-довідники для різного віку. І вони в нас є. Багато перекладної навчальної українськомовної літератури для дітей. Популярна “Перша енциклопедія” для трирічних малюків. Коли дитина вже навчилася працювати з ілюстрованою енциклопедією, то переходить на словники. Радію, що батьки приходять до нас і добирають словники, мовознавчі книжки, особливо іншомовні. Зараз дуже великий попит на іншомовні словники.

Ми працюємо з усією Україною. Після Львівського форуму я налагодила контакти майже з усіма видавництвами, що були там. У мене є продукція Західної України — Львів, Тернопіль, Івано-Франківськ, також представлені Харків і Донецьк, київські видавництва. Популярні український живопис, прикладне мистецтво. Багато літератури про дохристиянський період, про 1930—40-ві роки. Кожен для себе знаходить правду в книжках.

Свято розпочалося виступом Президентського оркестру, що допоміг згуртувати перехожих довкола святкування. Урочисту частину відкрив директор Інформаційного фонду НАН України, людина, що допомогла побачити світ багатьом словникам, Володимир Широков. Він представив Тетянку Жмендик, яка прочитала вірші, присвячені нашій мові, а ще зіграла на сопілці. Тетянка — постійний покупець. “Дуже люблю читати і маю вдома багато книжок, — поділилася во-

МІСТЕРІЯ СЛОВНИКІВ

на. — А ще люблю вирізати з паперу і купую спеціальні книжки”.

Як зазначив класик, “Творцем книги є автор, творцем її долі — суспільство”. Саме про це розповідав журналістам директор видавництва “Словники-самобранки” Сергій Панченко: “Ми займаємося розповсюдженням словників. Нині це єдина спеціалізована книгарня в Україні. Ми написали лист голові Київської міської держадміністрації з тим, щоб зробити тут реконструкцію.

Хотілося б привернути увагу влади до проблем словникового книговидання. Ось тут представлені галузеві словники, що були видані ще за радянських часів. Їх потрібно перевидавати. Розробляються і нові видання. Ось тут 8-ме видання українського орфографічного словника накладом дві з половиною тисячі. А такий словник має бути на столі в кожного чиновника.

Програма книговидання на 2009—2015 роки розроблена, але нема кому забезпечити виконання. У цих умовах українські словникарі роблять усе, що можуть. За останні роки було розроблено та видано понад 60 назв словників, що насправді мало. Серед видань є й такі, що мають складні долі. Ось етимологічний словник, видання якого розпочалося ще за радянських часів. Вийшло п'ять томів, робота досі не завершена”.

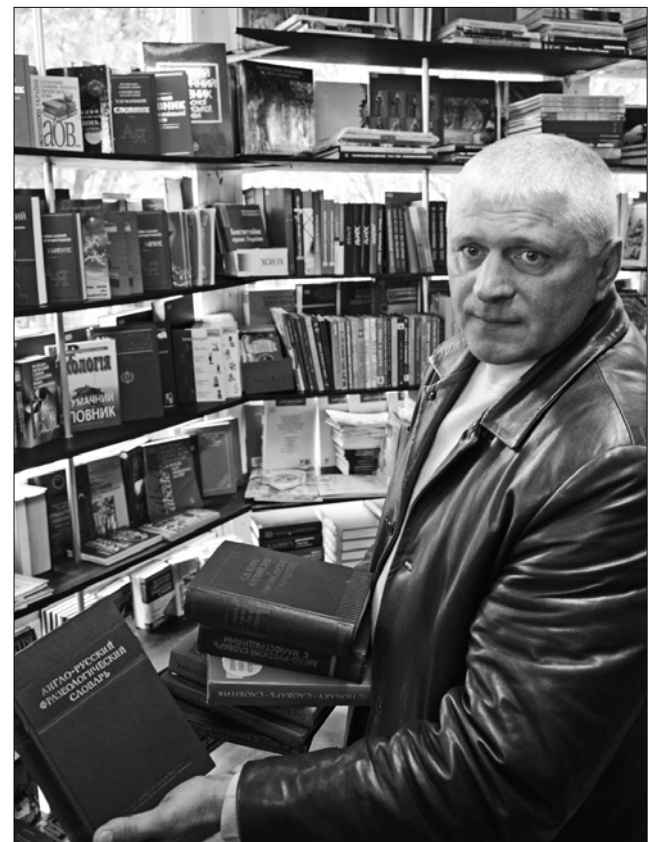
Із програмою “Містерія словника” виступили студенти Київського національного університету театру кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. У програмі поєднано вірші й крилаті вислови, присвячені культурі спілкування. Пролунали вислови Рільке, Шекспіра, Франка, Пушкіна, Превера, Мірабо та інших титанів світової літера-

тури.

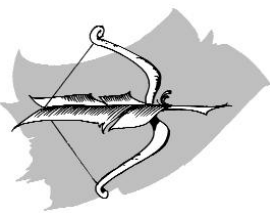
Головний редактор видавництва “Перун”, заслужений працівник культури України В'ячеслав Бусел розповів про те, як ведеться упорядкування словників: “Ми розпочали нову серію словників, які називаємо словники-півмільйонники, тобто 250 тисяч слів “з мови”, і стільки само — “на мову”, білінгви. Перший такий словник вийшов російський, його нещодавно презентували в Москві. Цього року виходять англійський і французький словники. Також у нас укладені угоди з видавництвами Франції і Німеччини, готуємо італійський, іспанський і португальський словники. Словники 40-тисячники ми вже видали, а тепер повторюємо все це у 10-разовому обсязі.

Якщо обговорювати проблеми загальнодержавного характеру, то вважаю, що в Україні з дня смерті наших видатних лексикографів Жлуктенка і Білодіда припинилося словникарство і почалася сурогатна його заміна. Фізик Широков і ваш покірний слуга, який теж за освітою фізик, викладач теоремеханіки англійською й автор дитячих казок, тягнувши цей віз, запізналися з такою проблемою: потрібно створювати галузеву термінологію”.

Проблеми, що існують в українській лексикографії, потребують, як ослаблене дитя, чуйного і пильного ставлення. І кожне надбання в цій галузі — велике свято.

Директор видавництва “Словники-самобранки” Сергій Панченко

14 жовтня 2009 р. у залі пленарних засідань Верховної Ради України відбулись парламентські слухання “Закордонне українство: сучасний стан та перспективи співпраці”. Але за суттю — громадські слухання в приміщенні парламенту, бо що то за парламентські слухання без депутатів (їх було лише п’ятеро). Щоправда, в ложах сиділо кілька міністрів, голів державних комітетів чи їхніх заступників, більше було послів України за кордоном. А в залі — близько півсотні представників українських громад із за кордону, громадський актив з України, а здебільшого — студенти Києво-Могилянської академії.

Зовсім мало було представників ЗМІ, отже, не набули ті слухання й суспільного резонансу. Крім того, в назві слухань не відображено присутності за кордоном громадян України.

Представники численних громадських

об’єднань четвертої міграційної хвилі у своїх виступах загострили увагу саме на цьому аспекті української присутності за кордоном, порушивши складний комплекс животрепетних проблем, які потребують негайного розв’язання спільними силами Президента, Верховної Ради й Кабінету Міністрів України.

Підсумовуючи слухання, віце-спікер Микола ТОМЕНКО наголосив, що необхідно провести окремі парламентські слухання з проблем української трудової міграції. Пропонуємо до уваги читачів виступ на слуханнях голови Міжнародної громадської організації українців “Четверта Хвиля” Олександра ШОКАЛА, в якому сфокусовано проблематику українських міграційних процесів, а також статтю представника закордонного українства — координатора Об’єднання українців Росії в Тюменській області та Західному Сибіру Володимира ХАЛІМОНЧУКА.

Олександр Шокало та Володимир Халімончук

МІСІЯ «ЧЕТВЕРТОЇ ХВИЛІ»

Олександр ШОКАЛО

Достойні співвітчизники! Говоритиму і про проблеми, і про механізми їх подолання.

Зауважували, зокрема Ніна Іванівна Карпачова, що назва наших слухань не охоплює всієї проблематики українського перебування за кордоном, а саме проблем українських мігрантів. Це тому, що правовий статус закордонних українців або емігрантів, які є громадянами інших держав, визначено законодавчо. А правовий статус громадян України за кордоном або українських мігрантів досі не визначено, наче такого соціального явища в нас немає. А сьогоднішні українські мігранти — це завтрашні емігранти.

Українське честолюбство потішають ліричним штампом “Нашого цвіту по всьому світу”. Цвіт таки наш, а плоди вже не наші. Українці стають “пропащою силою” для України.

“...Розсипаємося, як кленове листя”, — печалився Іван Франко 1907 року з приводу масового від’їзду українців за океан. Відтоді минуло понад сто років, а міграційно-еміграційні хвилі так само викидають наш люд на чужину. І з кожною новою хвилею Україна втрачає значну частину нового покоління.

З потреби зберегти українців для України й виникла 2006 року Міжнародна громадська організація українців “Четверта Хвиля”. Наша ідеологема — “Українці — для України!”, де передбачено право та обов’язок кожного українця творити самостійну Українську державу. Ця запевняє нашу спільноту громадської волі й дії — відповідь на Франків духовний заклик — “...Нам пора для України жити”.

Місія МГОУ “Четверта Хвиля” — зберегти й відновити цілісність українського народу як збірної особи, відтворити самостійну самоорганізуючу силу нашого національного ества.

Наше першорядне завдання — четверта міграційна хвиля повинна стати останньою хвилею відпливу й першою хвилею повернення українців на Батьківщину.

Дехто заспокоює: міграційно-еміграційні процеси — неминуче явище сучасного глобалізованого світу.

Справді, нині у світі, за різними даними, від 150 до 175 млн осіб (понад 3 % населення планети) проживають за межами країн свого походження. З них близько 70 млн — мігранти. Але участь українців

у глобальних світових міграційних процесах вражає: українські трудові мігранти становлять понад 10 % (близько 8 млн, а в сезонний пік їхня чисельність майже подвоюється) від загальної кількості мігрантів у світі.

Частка українських емігрантів і трудових мігрантів щодо загальної чисельності українців (близько 65 млн) найвища у світі. Загалом понад 45 % українського етнічного соціуму живе за межами України. Українське соціальне ество фактично роздвоєне, а спорожнілу соціальну нішу заповнюють іммігранти з трьох країн (їх у нас близько 7 млн), які деформують соціокультурне середовище України. Цей показник особливо тривожний на тлі депопуляції українського народу — низької народжуваності й високої смертності.

Лише незначна частина (близько 25 %) українських мігрантів працює за кордоном легально, маючи дозвіл на працю, — це власне і є трудові мігранти, а решта працює нелегально — це соціальні вигнанці (біженці), позбавлені всіх громадянських прав.

Легальна міграція — це економічні втрати держави та інтелектуальні втрати суспільства, а нелегальна міграція — це ще й необліковані моральні збитки всього українського народу, бо українські нелегали належать до найбільш дискримінованих та незахищених.

Державні структури країн перебування українців стурбовані лише проблемами інтегрування національних меншин у їхньому просторі, адже національні меншини — це категорія політична. Роботодавці наших заробітчан дивуються: як такі працюючі люди, що ж то за держава, що випустила вас із дому?

За висновками соціологів, український середній клас нині формується за кордоном. Але той середній клас не належить українському суспільству, бо він не забезпечує самостійної сили українського націєтворення й державотворення, а є знаряддям роботодавців в інших країнах. А ті десятки мільярдів євро й доларів, які щороку заробляють українці на чужині, не компенсують духовно-інтелектуального й генетично-фізичного ресурсу середнього класу, що його постійно втрачає Україна.

Українська міграція, надто нелегальна, знижує офіційні показники безробіття, бідності й інших соціальних недуг (якби зараз усі українські мігранти повернулися в Україну, в нас було б до 12 млн безробітних). А загалом міграція за кордоном та її наслідки в Україні —

це катастрофічне погіршення соціально-демографічної ситуації в нашому суспільстві.

Які ж причини масової міграції й соціально-демографічної кризи українського суспільства? Назву основні: відсутність в Україні державницької ідеології, стратегії розвитку і їх соціально-економічного програмного забезпечення та знецінення на цьому тлі людської праці. Усе це й породжує тіню економіку, корупцію, безробіття, депрофесіоналізацію, люмпенізацію, масову міграцію й інші негативні соціальні явища. Усе українське суспільство, яке з продуктивного перетворено на споживачке, вражене тотальним заробітчанством — від державного чиновника, який купує собі посаду, до соціального вигнанця, який купує собі робоче місце в наймах на чужині.

Парадоксальність новітньої міграції в тому, що коли перша хвиля масового переселення українців припала на добу нашої бездержавності, то четверта хвиля виникла в Українській державі.

Цю парадоксальність бачимо і в спільній причині першої й четвертої міграційних хвиль — у соціально-економічній мотивації, у бідності, в неможливості реалізувати себе на Батьківщині. Виходить, майже нічого не змінилось в соціально-економічному становищі українців за 130 років. Тільки тоді Україна мала найвищий приріст населення в Європі, а нині — найнижчий!

І коли серед позитивних моментів трудової міграції головними називають додаткове спрямування в Україну значних потоків зароблених нашими громадянами коштів та освоєння ними культури виробництва, це викликає обурення, бо гроші не оплачують морально-психологічних збитків, а люди з вищою освітою в наймах — це не освоєння культури виробництва, а депрофесіоналізація й люмпенізація.

Внаслідок четвертої хвилі міграції Україна постійно втрачає значний генетичний, духовно-інтелектуальний, фізичний, репродуктивний, творчо-науковий, економічний потенціал. Україна набула статусу країни-донора, бо з неї постачають світові, крім природних ресурсів, неоціненний національний ресурс — людей: від немовлят до дівчат на виданні, від робітників до вчених. Тільки у зв’язку з виїздом науковців і висококваліфікованих спеціалістів втрати України становлять понад 1 мільярд доларів США на рік. А духовно-моральні втрати незліченні. Україна як донор інвестує живий людський капітал в

економіку майже всіх розвинених країн світу на шкоду собі.

Коли у ХХ столітті Українська нація була нацією депортованих, то в ХХІ столітті стала нацією мігрантів.

За висновком Комісії для боротьби з нелегальною торгівлею українцями при Світовому Конгресі Українців, оприлюдненому на 48-й сесії ООН ще п’ять років тому, “Україна є одним із найбільших джерел людей, які стають жертвами торгівлі”.

МГОУ “Четверта Хвиля” привертає увагу суспільства, всіх гілок влади в Україні до проблем, пов’язаних із масовою українською міграцією. Нинішня антинародна позиція політиків стосовно цих проблем рівнозначна політиці винародовлення.

Привертаємо увагу до кричущої невідповідності політики в Україні життєвим прагненням українських громадян на своїй батьківщині й за кордоном.

Зважаючи на гостроту порушеного проблем, МГОУ “Четверта Хвиля” звертається до Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів України з такими вимогами:

1. Оскільки загальна чисельність громадян України за кордоном становить близько 25 % усіх українських виборців, необхідно внести зміни до Закону України “Про вибори”, законодавчо забезпечивши всім українським громадянам і в Україні, й за кордоном, можливість брати участь у виборчому процесі з активним і пасивним виборчим правом (право обирати й бути обраним) та з запровадженням практики поштового голосування для громадян України за кордоном (цей досвід широко використовують країни, громадяни яких тимчасово проживають за кордоном). За нормою чинного Закону, обирати мають право тільки ті громадяни України за кордоном, які стоять на консульському обліку, а це 1 % їхньої загальної чисельності.

Проте обов’язок Української держави полягає не лише в тому, щоб забезпечувати своїм громадянам умови для реалізації ними свого виборчого права за межами Батьківщини та сприяти їхній інтеграції в інші суспільства, а насамперед у тому, щоб максимально гарантувати кожному громадянину соціальний захист і всі людські права у себе вдома.

2. Тому необхідно невідкладно прийняти соціально-економічну Державну програму “Повернення на батьківщину українських мігрантів” з метою забезпечення

соціальних прав українців в Україні й за кордоном, збереження, відновлення духовно-інтелектуального й фізично-генетичного ресурсу та соціальної структури нації. (Подібну стратегію успішно здійснює Казахстан). Зволікання з розв’язанням цієї нагальної проблеми, а також безвідповідальні рішення уряду про запровадження оподаткування трудових мігрантів призводять до переходу українських громадян у статус емігрантів і до втрати Україною ще одного покоління.

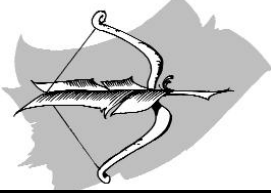
3. МГОУ “Четверта Хвиля” вимагає від Верховної Ради невідкладно створити в Україні належну законодавчу базу з питань міграції, що забезпечить державу від неконтрольованих потоків нелегальних іммігрантів, також забезпечить українських громадян від транснаціональних кримінальних мереж, які займаються нелегальним працевлаштуванням і работоргівлею, та гарантуватиме своїм трудовим мігрантам легалізацію на основі двосторонніх угод про тимчасове працевлаштування й соціальний захист за кордоном, а головне — забезпечить їм можливість повернення додому.

До розробки міжурядових угод між Україною й країнами перебування українців обов’язково залучати представників українських громадських організацій за кордоном.

4. МГОУ “Четверта Хвиля” підтримує проект закону України “Про правовий статус українських трудових мігрантів”, що його розробила Комісія УГКЦ у співпраці мігрантів. Подолання комплексу проблем, пов’язаних із трудовою міграцією, слід починати з визнання самого факту цього негативного соціального явища та його правового визначення. Цей законопроект визначає правовий статус українських трудових мігрантів та членів їхніх сімей, встановлює правові та соціальні гарантії їхнього захисту.

5. Необхідне державне забезпечення включення всіх культурно-освітніх ініціатив українців за кордоном у системи української освіти й науки та акумулювання в Україні їхніх духовно-інтелектуальних набутиків для розвитку вітчизняної освіти й науки. Для систематизації інформаційно-культурної сфери життя в Україні й українців за кордоном та для належного забезпечення культурного розвитку українського соціуму в єдиному інформаційному просторі необхідно запровадити державну стратегічну програму інформаційного забезпечення світового українства та створити в Києві Інформаційний центр світового українства з потужною ресурсною базою з використанням передових технологій.

Нині відсутність системної державної турботи про український ін-

формаційний простір за кордоном надолує на громадських засадах Українська Світова Інформаційна Мережа (УСІМ) МГОУ “Четверта Хвиля”.

6. МГОУ “Четверта Хвиля” вимагає зупинити руйнацію українського інформаційного простору. Інформаційну політику Української держави спрямувати на захист вітчизняного інформаційного простору та повноцінне входження у світовий інформаційний простір за умови забезпечення доступу всіх представників українського суспільства до інформаційних ресурсів своєї країни. Вітчизняні ЗМІ — стратегічний носій державної мови.

7. МГОУ “Четверта Хвиля” пропонує проект створення при консульських установах України за кордоном патронатної служби для інформаційно-консультативної допомоги своїм громадянам. Реалізація цього проекту стане першим кроком до системного розв’язання низки соціальних проблем заробітчанства за допомогою громадськості та важливим поступом України до європейських стандартів у царині забезпечення міжнародних норм прав людини.

8. Відповідно до Резолюції І Економічного форуму українців світу, необхідно створити систему правового захисту інвестицій українців із-за кордону в розвиток усіх сфер життєдіяльності українського суспільства.

9. Провідним зі всіх цих заявлених нами питань є питання узаконення в Конституції України **національної державницької ідеології**. Тільки державницька ідеологія як система духовно-соціально-правових орієнтирів здатна об’єднати всіх українських громадян на Батьківщині й за кордоном в інтересах України, незалежно від їхньої конфесійної та партійної належності. Відповідно до Резолюції І Економічного форуму українців світу, МГОУ “Четверта Хвиля” виступає з ініціативою **узаконення в Конституції України національної державницької ідеології, прийняття на її засадах стратегії злагодженого розвитку України та запровадження нової ідеології управління суспільством і економікою за цілями й результатами**. Тільки на основі такої системності українське суспільство спроможне буде самоорганізуватися і вберегти Україну від зовнішніх негативних впливів глобалізації та внутрішніх загроз заміни держави на недержавні структури (анклави, соціополіси тощо), які функціонують у межах держави поза національним соціокультурним середовищем винятково в корпоративних інтересах.

Українські громадяни, які вимушено опинилися за межами Батьківщини, сподіваються, що Українська держава нарешті візьметься за розв’язання життєвих проблем усього українського народу в Україні й за її межами, аби українці не покидали на чужинці своєї матеріщини, а самі не шукали долі на чужині. Як земля наша має стати основним стратегічним ресурсом Українського суспільства, так і турбота про наших людей має стати головним національним стратегічним пріоритетом у державі.

Згадаймо, як на початку 90-х співці демократії ентузіазмом закликали: давайте збудуємо таку державу, щоб в Україні й євреям жилося краще, як в Ізраїлі! Нині завдання всього українського суспільства — зробити все, аби українцям удома жилося краще, як на чужині.

“Українці — для України!” — вслухаймося в це волення українського серця.

НЕДІЛЬНІ ШКОЛИ У ЗАХІДНОМУ СИБІРУ ЗАКРИТІ...

Володимир ХАЛІМОНЧУК, координатор Об’єднання українців Росії в Тюменській області, Ханті-Мансійському та Ямало-Ненецькому автономних округів, голова ради культурно-просвітницького товариства “Українська родина” міста Сургута, член ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка

Прикро, але саме проблеми освіти найактуальніші сьогодні для багатотисячної української діаспори Західного Сибіру. В Тюменській області, Ханті-Мансійському та Ямало-Ненецькому автономних округах проживає зараз майже півмільйона наших співвітчизників. Це одна з наймолодших і найдинамічніших частин української діаспори Росії.

На територію Тюменщини більшість наших земляків переїхала у зв’язку з розвитком нафтогазового комплексу Західного Сибіру. 2002 року, під час візиту Президента України Л. Кучми до Тюменської області, мер міста Сургута Л. Сідоров зазначив, що більш як половину міста побудували українці. Але не тільки на будівництві, в нафтовій та енергетичній, майже у всіх інших галузях народного господарства працюють наші співвітчизники. Українці славляться й педагогічними та науковими досягненнями.

Як відомо, освіту в Сибіру започаткували саме українці — вихованці Києво-Могилянської академії. Один із них, митрополит Філофей (Лещинський), якого згодом назвали апостолом Сибіру, прибув 1702 року до Тобольська, тодішньої столиці Сибіру. Одним із головних напрямів своєї діяльності він визначив розвиток освіти серед корінного населення “по образу і подобию” шкіл київських. Він сповістив у Москву, що до нього не велось жодного будівництва і тільки зараз будується школа, збираються діти для навчання. Філофей попросив вислати підручники.

1703 року з Києва на запрошення митрополита приїхало п’ятеро вчених ченців — шкільних учителів, які привезли із собою 206 книжок для навчання: часослови, руську граматику, псалтирі, акафісти, требники.

Керівництво Тобольсько-Сибірської єпархії протягом першої половини XVIII століття перебувало під патронатом високоосвіченого українського духовенства, тож Тобольська духовна школа як перший навчальний заклад Сибіру не лише своїм існуванням, а й перетворенням на повну семінарію має завдячувати вихованцям Києво-Могилянської академії.

1743 року на основі архієрейської школи було засновано Тобольську духовну семінарію — перший середній навчальний заклад у Сибіру. Відкрив семінарію наш земляк митрополит Антоній (Нарожницький).

Митрополит, усвідомлюючи “что духовныя нужды обширнейшей епархии, наполненной раскольниками, магометанами и язычниками, при том с православным населением, тоже невежественным и грубым, требуют полноты семинарии с философией и богословием”, викликав із Києва кваліфікованих учителів і студентів, які заповнили курси цієї духовної школи, перетворивши її на повну семінарію. Із Києва прибули викладачі Я. Волинський, Ів. Блажецький, Г. Гриневич, ієромонах Пафнутій (Даневський), студент філософії В. Русанович.

1749 року з Києва викликали студента філософії Матвія Миткевича, якого 1751-го призначили на посаду префекта Тобольської семінарії, згодом він став її першим ректором. Його наступник — митрополит Павло (Конюсєв), також представник київського духовенства, розпорядився відкрити по всьому Сибіру початкові латинські класи при монастирях і церквах. 1759-го такі школи відкрили в Красноярську, Барнаулі, Троїцьку і Верхотур’ї; у 1760—1761 рр. — Далматинському і Рафайлівському монастирях, у Тюмені, в Єкатеринбурзі, Тарі, Томську, Самарові, а пізніше і в Туринську. Загалом у Західному Сибіру було відкрито 15 латинських шкіл. Але далеко не для всіх змогли знайти вчителів, тому згодом латинські школи було замінено на слов’яно-руські. При Тобольській семінарії було зібрано значні бібліотечні фонди, здебіль-

Ансамбль “Комарики-зюбрики” — найменші учні Української недільної школи, м. Сургут

шого привезені з Києва, де зберігалися не тільки книжки слов’янськими та іноземними мовами, а й унікальні рукописи.

Не тільки освіта, а й культурне життя Сибіру започаткували наші земляки. Так, першу бібліотеку і перший театр (“по образу і подобию” київських) заснував митрополит Філофей.

Минуло 300 років з початку титанічної просвітницької роботи перших сибіряків-українців, а ми й сьогодні стоїмо перед цією самою проблемою: бракує ентузіастів просвітництва. Із становленням незалежної Української держави в українців Сибіру з’явилася надія на належні умови для всебічного розвитку української діаспори. Розпочали роботу громадські організації в Нижневартовську, Сургуті, Ноябрьську, Новому Уренгої, Нефтеюганську, Тюмені, Тобольську і Ялуторовську; засновано українські недільні школи і гуртки з вивчення української мови. Між адміністраціями міст та організаціями було укладено угоди про фінансування шкіл із муніципальних бюджетів, розроблено положення про національні недільні школи. Учителі отримували невелику зарплату, але цей чинник був не основним. Головне, чим керувалися перші ентузіасти української освіти, — причетністю до шляхетної справи зі

збереження культурної спадщини.

Після “ельцинської епохи”, з приходом нової чиновницько-бірократичної адміністрації почалося поступове обмеження фінансування українських недільних шкіл, а з 2005—2006 рр. фінансування припинили. 1 вересня 2009 року українські недільні школи в містах Тюменщини: Новий Уренгой, Ноябрьськ, Нижневартовськ, Нефтеюганськ, Тюмень і Ялуторовськ — закрито. На батьківські й спонсорські кошти поки що утримується Українська недільна школа в Сургуті та гурток із вивчення української мови при українській громаді в Тобольську. Більше в Тюменській області й автономних округах немає жодних українських навчальних закладів, владні структури не зацікавлені підтримувати розвиток української освіти. Українці в Західно-Сибірському регіоні фактично позбавлені права отримувати освіту рідною мовою.

Нині в Україні на розвиток освіти з російською мовою навчання із бюджетів усіх рівнів надають більш як три мільярди гривень, а в Російській Федерації для розвитку української освіти не надано й копійки. Є тільки один історичний факт, коли влада була зацікавлена у створенні національних шкіл у Тюменській області. Після громадянської війни, під час “розрухи”, щоб здобути прихильність населення в південних районах, заселених переселенцями з України столипінської пори, було відкрито 18 українських шкіл, хати-читальні, гуртки художньої самодіяльності. З набуттям більшовицькою владою сили, в пору колективізації й розкуркулення, осередки української освіти розігнали.

Нині ситуація з українською освітою у Західному Сибіру, населеному сотнями тисяч українців, трагічна, але не безнадійна. Потрібні тільки воля і наполегливість української діаспори, особливо керівництва українських громадських організацій та підтримка Української держави, а законні підстави для цього є.

Ще одна, чи не основна проблема, яка потребує невідкладного розв’язання, — це вільний доступ українців Росії до правдивої інформації про Україну. У Тюменській області майже немає українського телебачення.

Задля розв’язання проблем освітнього й інформаційного забезпечення українців Тюменської області та Західного Сибіру українські громади звернулися з листом до президентів України й Росії.

Старші учні Української недільної школи з батьками

Ніна ГНАТЮК
Фото Ксенії ГЛАДИШЕВОЇ

НАЦІОНАЛЬНЕ ОБЛИЧЧЯ ДЕРЖАВИ

На III Міжнародний конгрес «Українська освіта у світовому часопросторі», що 21—22 жовтня відбувся в Києві, зібралися відомі народознавці, педагоги, вчені, громадські діячі не лише з різних регіонів нашої країни, а й з багатьох українських громад світу. Ще перед початком поважного зібрання делегати зі Львова і Севастополя, Донецька і Тернополя, Росії й Португалії, Молдови і США, інших країн і регіонів України знайомилися, обмінювалися адресами і візитівками, розповідали про найсокровенніше, адже всі живуть єдиною метою — передати молодим поколінням усе найдорожче, найзначиміше з досвіду, надбань минулих століть, виховати юнаків і дівчат справжніми патріотами, свідомими будівничими нової України.

Вітаючи високе зібрання, заступник міністра освіти і науки України Максим Стріха відзначив, що конгрес — помітна подія у житті світового українства. Є нагода осмислити самих себе, накреслити ті шляхи, які має подолати сучасна освіта, весь культурно-мистецький комплекс виховання людини з українською душею на всіх материках. Як ми маємо відповідати на виклики часу, що можемо протиставити процесам глобалізації, як скористатися зі своїх багатвікових традицій і надбань?

Не лише родючі чорноземи, а й українські розум і розсудливість, українську духовність ми маємо зробити своїми перевагами, завдяки їм посісти чільне місце у світовому співтоваристві.

Згідно з Указом Президента України, нещодавно науково-дослідний інститут українознавства набув статусу національного. Це не лише висока честь, а й велика відповідальність, нові завдання. Зокрема, триває робота над створенням електронної бібліотеки «Україна — третє тисячоліття». Вона вбере в себе весь огроми історичної, науково-технічної, художньої літератури, що належить розуму і серцю багатьох поколінь наших попередників і сучасників. Це проєкт не на одне десятиліття.

Однією з головних проблем є інформаційна відрубність, відсутність належної кількості та якості підручників, малі накладки книжок, газет і журналів, що часто не доходять до українських громад, шкіл в інших державах. М. Стріха переконався в цьому, виступаючи перед учителями в Лісабоні (Португалія).

Додам від себе: в українських школах працює чимало справжніх майстрів своєї справи, учителів від Бога. Переконана, що досвід Бориса Нетупського з Бару на Вінничині, Ніни Горик з Луцька заслуговує на те, щоб з ним ширше ознайомити не лише колеги зі своїх областей, а й іноземних побратимів. Адже ці подвижники освіти прагнуть виховати молодь на високих гуманістичних ідеалах, прищепити їй почуття краси, людяності, виховати справжніми творцями. Серед вихованців цих учителів — талановиті поети, які вже мають власні видання, стали членами НСПУ, чимало випускників теж обрали фах педагога.

У доповіді доктор філологічних наук, професор, академік Академії наук Вищої школи України, директор Національного науково-дослідного інституту українознавства Петро Кононенко наголошував: ми маємо чесно з'ясувати, якою є сьогодні українська освіта, чи виконує вона свою високу місію.

Міжнародний конгрес відкриває Петро Кононенко

Людмила Чолану (Молдова)

Іван Драч

Ще 20 років тому освіта в Україні була частиною радянської ідеології, вона була денационалізована, усе національно-патріотичне вихолощувалося. Передусім система виховувала зросійщених інтернаціоналістів.

18 років тому Україна стала незалежною, а рідна школа, на жаль, працює досі за старими підходами. На першому плані у багатьох навчальних закладах — не національно-патріотичне виховання, не українська мова і традиції та звичаї народу, не історія і література, без яких не виховати людину високих гуманістичних ідеалів, а говоріння, бездумне заучування певних дисциплін.

На яких ідеалах виховує своїх учнів — на це запитання 44 відсотки вчителів відповідають: «Ідеалів не маємо». Чи не тому більшість випускників шкіл і ВНЗ хочуть жити і працювати за кордоном?

Хоч як це дивно, але у профільному міністерстві досі не було сектору гуманітарної освіти. Його створили зовсім недавно. Тому всі сили треба спрямувати на те, щоб вивчення української історії й мови було першорядним завданням середньої й вищої школи.

У Росії мова — головна ознака ідентифікації нації, рушій поступу.

В Україні українська мова — мова літератури, один зі шкільних предметів. Для вищої школи навіть немає підручників з української мови.

Доки всі в нашій державі — від високопосадовців до рядового громадянина — сповна не зрозуміють державотворчого значення української мови як найбільшого чинника ідентифікації нації, формування єдності суспільства, голосу, характеру і душі народу, доти ми не станемо сильною, квітучою європейською нацією.

Надійшла гарна звістка: у Кембриджському університеті почали вивчати українську мову і літературу. А в багатьох наших ВНЗ такі кафедри ще не створені. Це стосується і вивчення українознавства.

Колись говорили: «Кадри вирішують усе». Це твердження не застаріло. Інтелігент — це не просто людина з вищою освітою, а носій національного духу, переконань, віри. Цього, на жаль, не скажеш нині про багатьох. Якою мовою спілкуються вчителі, викладачі ВНЗ поза уроками, а часто і на лекціях? У Кабінеті Міністрів колись був відділ української мови. Де він тепер? Інститут українознавства запропонував створити такий відділ і в Секретаріаті Президента.

Василь Кушерев, професор, голова правління Товариства «Знання», підкреслив, що наше основне спільне завдання — просвітництво. Тому треба йти до людей не лише через радіо і телебачення, а й через усне слово впливати на кожного.

За кордоном розвинена мережа освіти для дорослих. У нас мільйони людей не мають достатніх знань з історії, екології — що вже казати про мову, літературу, мистецтво. Тому треба спільними зусиллями доходити до людей — інакше матимемо і далі денационалізоване населення, яке голосуватиме не за майбутнє України, а за продуктивні пакети.

Валентина Каплун (США, Нью-Джерсі) присвятила виступ роботі суботніх українських шкіл. Вони передідали вітання від Євгена Федоренка, Голови Управи Шкільної Ради при УККА, вченого секретаря Української Вільної Академії Наук у США.

Валерій Леонов (Росія)

Валентина Каплун (США)

Цікавим був виступ Валерія Леонова, професора, доктора педагогічних наук, директора Бібліотеки Російської Академії наук із Санкт-Петербурга. Він не лише розповів про бібліотеку, який в листопаді виповнюється 290 років, а й про найвизначніших українців, які там працювали. Це були не лише вчені зі світовими іменами, а й гідні сини і доньки своєї землі. Багатьох з них знищила радянська репресивна система.

Варто було б «Просвіті» налагодити діловий контакт з Українським земляцтвом у місті на Неві, з Бібліотекою РАН і видати книжку про тих подвижників, чий імена озвучив Валерій Леонов.

Як повідомив професор, президент Академії наук Вищої школи України Микола Дробноход, Валерієві Леонову присвоєно звання Почесного академіка. Це визнання тієї великої праці, яку проводить цей добродій для утверджен-

ня українства в Росії. Працювати людям науки і культури з українським серцем у Росії важко. Там усе роблять, щоб українці відмовилися від своїх національних коренів, забули мову, звичаї рідної землі. І тому в РФ зараз лише 3 мільйони українців, а насправді серед громадян сусідньої держави їх значно більше.

Кандидат педагогічних наук, голова Асоціації керівників шкіл м. Києва, директор Київського ліцею «Крок» Людмила Паращенко наголосила на потребі створення ради директорів навчальних закладів при Кабінеті Міністрів. Жоден документ з освітньої політики не повинен прийматися без експертизи освітян.

Слід демократизувати шкільну освіту, наблизити її до потреб життя, повернути у школу виробничо-трудове навчання. Учням надають чимало зайвого матеріалу, а на основні предмети і найголовніші теми з історії України виділяють надто мало годин. Підручники недосконалі, мова їх складна, надходять вони до шкіл із запізненням.

Зміст і якість освіти формує обличчя держави. Якщо ми хочемо жити за світовими стандартами, мати здорове довкілля, бути господарями на власній землі, повинні мати і відповідну освіту.

Кандидат педагогічних наук, заступник директора Сквирського ліцею Київської області Василь Цимбалюк півстоліття працює в одному навчальному закладі. Славетися ліцей своїми випускниками, серед яких чотири чемпіони Олімпійських ігор. Та не лише спортивними досягненнями пишається ліцей. Серед улюблених предметів — українознавство, яке викладають вже два десятиліття. Тут працює три покоління прекрасних філологів. Один із них — Олександр Заболотний, переможець конкурсу вчителів України на кращий підручник з української мови.

Ліцей — це велика українська родина. На шкільні свята діти приходять із батьками, які невіддільні від процесу навчання і виховання. Завкафебри філології працює кандидат педагогічних наук Катерина Плівачук. Вона виховала понад сто призерів обласних олімпіад.

Історія ліцею пов'язана з іменами Максима Рильського, Аркадія Любченка, які свого часу чимало зробили для цього столітнього навчального закладу, переходу на українську мову, організації музею.

Кандидат педагогічних наук Катерина Плівачук поділилася досвідом позакласної роботи, організації цікавого і змістовного дозвілля дітей і юнацтва.

Кандидат філософських наук, заступник директора Національного науково-дослідного інституту українознавства Тарас Кононенко наголосив на необхідності запровадження українознавства у всіх вищих навчальних закладах негуманітарного профілю. Без вивчення цього предмета не може йтися про високу культуру нашого мислення, роботи, побуту. Без глибокого знання українознавства не утвердимо українську ідентичність.

На пленарному засіданні й під час роботи секцій громадські діячі, науковці, педагоги поділилися досвідом роботи, а в Ухвалі конгресу намітили ті шляхи, завдяки яким не лише українська освіта, а й уся наша незалежна держава повинна зайняти належне місце у світовому співтоваристві.

Ірина П'ЯТЧАНІН

ПОЛЮСИ МИСТЕЦЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Арт-центр Павла Гудімова відкрив на Подолі на вулиці Хоревій нову художню галерею мистецьким проектом “Народне актуальне. Портрет у наївному та сучасному українському мистецтві”. Архітектор за освітою, Гудімов давно заявив про себе як галерист із оригінальним баченням мистецького процесу, смаком і вмінням відокремити справжнє мистецтво від другорядних культурних явищ.

Основний концепт проекту “Народне актуальне” — діалог наївного/народного й сучасного українського мистецтва. Частина проекту — твори відомих сучасних українських художників, учасників і послідовників мистецького підйому “нової української хвилі” 1980—90-х, чия мистецтва представлені різноманітними актуальними художніми школами, стилями і концепціями, але й позначене індивідуальною своєрідністю. Це Олександр Бабак, Артем Волокідін, Влада Ралко, Євген Раєвський, представники львівської школи живопису Влад Костирко й Андрій Сагайдаковський. Твори цих художників репрезентують українське сучасне мистецтво на закордонних виставках, зберігаються в колекціях відомих музеїв і приватних осіб, успішно продаються на арт-аукціонах.

З іншого боку, на виставці представлено живописні твори народних майстрів (з колекції “Родовід-галереї”, куратор Лідія Лихач), що все життя прожили в своїй селі та є носіями української народної мистецької традиції. Переосмислюючи за народними уявленнями про прекрасне традиції професійного класицистичного живопису, ці майстри створювали справжні шедеври. Серед цих творів бачимо картини Катерини Білокур, Григорія Ксьонза, Панаса Яроменка і його доньки Якилини Яроменко.

Представлені на виставці пор-

трети (надалі будуть пейзажі й натюрморти) свідчать про ніби протилежні мистецькі завдання, що ставили перед собою художники. Сучасні митці не прагнуть створити портрет конкретної людини. За законами сучасного актуального мистецтва, вони зображують символ, знак, асоціативний візуальний ряд, мистецький жест через зобра-

жени людини. Іноді зображення і назва твору аж ніяк не перетинаються: наприклад “Швець” А. Сагайдаковського. Пропонуючи своєрідну мистецьку гру, художник трактування зображуваного найчастіше залишає на розсуд глядача, його мистецьку обізнаність, культурний багаж. Це мистецтво вимагає певної підготовленості, його прийнято називати елітарним, воно адресоване обраним.

Народні майстри, що жили і творили у другій половині XIX—першій половині XX сторіччя, всі зусилля спрямовували на те, щоб якнайточніше передати зовнішні й внутрішні особливості конкретної людини, найвигідніше репрезентувати її глядачеві.

Або ж портрети двох братів, сільських хлопців, але одягнених “по-міському” — в картузах і з балалайками (це і знак певної заможності, вищого соціального статусу). Ці твори ілюструють і соціальні

зміни на селі, натиск індустріального міста, вплив низової міської культури — російського лубка, міщанського портрета — на українську традиційну сільську культуру.

Ось подружжя з дитиною на тлі власної хати: всі стоять на дорозі, що зникає вдалині, батько тримає коня — мабуть, на нього чекає далека дорога. Схоже, авторів почастило бачити романтичні сімейні портрети професійних художників. А символічність зображення — не тільки данина стильовим особливостям романтизму, а й прийом, що сягає традиції створення давніх ікон.

Народний живопис розвивається за власними законами. У ньому будь-яка традиція професійного мистецького стилю трансформується.

Майстер наївного мистецтва своїм твором може розповісти уважному глядачеві дуже багато. Він грає з глядачем, але це гра в розгадування символів, сакральних знаків, додаткової інформації про портретованого, що зашифрована в зображенні. Але сприйняття наївного народного живопису теж вимагає підготовленості. Щоб належно оцінити привабливість цих творів, потрібно бути, як і народний майстер, носієм (почасти підсвідомим) національної ментальності, народної культурно-мистецької традиції, що виходить із глибини віків і водночас стверджує загальнолюдські цінності.

Отже, ці нібито протилежні полюси української мистецької ідентичності сходяться, бо обоє поєднують глобальне/загальнолюдське й національне/автентичне: завжди актуальне народне мистецтво і національні школи актуального сучасного мистецтва.

ЧУДОВИЙ ПОДАРУНОК ДЛЯ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ

Євген БУКЕТ

Цікаве, і як на мене, знакове видання було презентовано нещодавно в Київській мерії. Його назва — “На межі II—III тисячоліть: Художники Києва. Із древа життя українського образотворчого мистецтва”. Робота над ним тривала 10 років і, як зазначив під час презентації президент Академії мистецтв України, народний художник України Андрій Чебикін, за його пам’яті такого серйозного видання про столичних митців ще не було.

Цей унікальний мистецький альбом видавництва “Криниця”, директор якого — народний художник України, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка Леонід Андрієвський, знайомить шанувальників прекрасного з образотворчим мистецтвом Києва значного хронологічного зрізу — 1970-х — 2009 років. На 520 сторінках видання — 1136 художніх творів, виконаних у різних жанрах — живопис, графіка, скульптура.

“Художники Києва” — це альбом-дослідження, у якому представлено всеосяжну картину мистецького процесу в Києві. Уперше подано не лише каталожні й біографічні відомості про майже 350 митців, а й мистецтвознавче визначення їхньої творчості: після альбомної частини розміщено статті майже про кожного із представлених художників — членів Національної спілки художників України, а також випускників різних мистецьких закладів, що перебувають поза будь-якими творчими спілками й об’єднаннями.

Книгу відкриває здійснений кандидатом мистецтвознавства Юрієм Белічком ґрунтовний науковий огляд художнього процесу, який розгортався на київському культурному овиді на зламі XX і XXI століть. “Упорядникові Вікторії Андрієвській вдалося створити повну картину про стан і досягнення Київського мистецького осередку, про особливий склад його майстрів, про їхні уподобання і неповторні манери. З альбому можна почерпнути різноманітну інформацію, зокрема про тематично-сюжетний зміст, співвідношення жанрів, нові тенденції, які визрівають нині й можуть дати щедри плоди в майбутньому”, — зазначив Ю. Белічко.

Те, що альбом “Художники Києва” справляє враження урочистої величної споруди і є визначною книгою, зазначив навіть міський голова Леонід Черновецький. У кулуарах київські митці жваво обговорювали, що цією книгою “мер усіх киян” намагається попросити вибачення в художників за нещодавні скандальні події навколо Андрієвського узвозу чи просто відкупитися від них...

Але хоч би як там було, мистецтво вічне, і такі знакові видання формуються і видаються незалежно від будь-якої влади. “Художники Києва” — ще один чудовий подарунок для нас і майбутніх поколінь.

ПЕРША ГАЛЕРЕЯ ГРУЗИНСЬКОГО ЖИВОПИСУ В КИЄВІ

Ірина П'ЯТЧАНІН

До 15-ої річниці заснування Посольства Грузії в Україні відкрилася галерея “Грузинський живопис”. Виставка презентує найвідоміших майстрів сучасного грузинського живопису, чий твори неодноразово експонували за кордоном. Твори грузинських художників виокремлюються колористичною й образною насиченістю, декоративізмом. Усі художники — випускники Тбіліської державної художньої академії, але в кожного власний мистецький почерк, жанрові уподобання.

Месхі Важа зображує романтичний світ старого Тбілісі — двоповерхові будиночки традиційної грузинської архітектури, сценки неспішного міського життя: завсідники корчми спостерігають за бійкою півнів; всілючок із возиком; міські обивателі; конка, яку тягне пара коней.

У Зураба Гакашвілі місто сюрреалістичне: суцільна стіна-фортеця, облуплена, із байдужим відблиском скла в старовинних вік-

нах-бійницях, відсторонена від людей. Про присутність жителів свідчить лише білизна, розвішана на голих деревах.

У Звіада Гоголаурі — веселе сучасне місто: білі будівлі на тлі синього неба.

Так само індивідуальність відчувається і у жанрі портрета. Це інтимний портрет — “Жінка з кішкою і пташкою у присмерку” Давида Попіашвілі або “Дівчина зі скрипкою у старовинному грузинському вбранні” Звіада Гоголаурі, іронічно-репрезентативний портрет мисливця із трофеєм Емзара Хабулані.

У сімейних портретах Отар Імерлішвілі трохи іронізує над персонажами, але й запрошує глядача помилуватися красою і багатством кольорів доквілля.

Мамука Дидебашвілі зображує фантастичних персонажів, що курять кальян або танцюють дивовижний танок. Його дружина Майя Рамішвілі в творах (так само, як колись Деґа чи Тулуз-Лотрек) милується екзотичним світом балерин, танцівниць і циркачок, — світом

звабливим, трохи еротичним, трохи смішним.

Образи Мераба Гагіладзе приємно вражають витонченістю деталей, чистими, відкритими, контрастними кольорами, загадковою синтезовано-символічною атмосферою полотен.

У творах грузинських митців перетинаються традиції східної мініатюри і європейської модерністської традиції. Але неодмінно насичена, оптимістична колористика, тонкий національний гумор з філософським, подекуди притчевим підтекстом — це ознака грузинського мистецтва.

Тож хочеться вірити, що майбутнє Грузії буде таким же прекрасним і життєствердним, як роботи її художників.

“В мене кінь вороний, я — козак молодий,
То дасть Бог, не загину!”

Фото Ксенії Гладішевої

КОЗАЦЬКИЙ КІНЬ ІЗ НАРОДНОЇ ПІСНІ

Не плач, коню, наді мною,
Не бий землі під собою...

Козака несуть
І коня ведуть,
Кінь голівоньку клонить,
А за ним, а за ним його дівчина
білі руки ломить...

Це уривки з різних народних пісень. Але здається, що минуло ціле життя: кохання, страждання через нього, розлука, від'їзд, боротьба з ворогами, поранення, смерть... І всюди є кінь: це вже не просто свійська тварина, а вірний козацький друг, перевірений і загартований у боях і дорогах.

Названо лише кілька найвідоміших пісень, бо їхній перелік може забрати багато місця і часу. Особливо багато пісень і дум складала про коней українці в козацьку добу. Про ставлення козаків до цієї тварини красномовно свідчить рядок із пісні про козака, який “промяв дівку на коня та люльку — небачний...”

В українському фольклорі кінь — це не лише вірний товариш, а й уособлення волі. Це безсмертний символ нескореності нашого народу. Недарма Козака Мамая, фольклорний образ якого вважають оберегом козацтва, всюди зображували з конем. І це не дивно. Адже кожний козак вважав свого коня за брата, хай не по крові, але по волі. І це підтверджується багатьма піснями козацької доби.

Як стверджують дослідники, тільки в трьох народів світу існували цвинтарі, де ховали коней: у скіфів, стародавніх греків і в українських козаків.

Урочистим в українських сім'ях був обряд, коли хлопця, що досяг 14 років, вперше садили на коня. До цього його вчили сидіти, загнуждати й розгнуждати, запрягти й випрягти.

Обряд, коли хлопець уперше сідав на коня, відбувався, як свято: в присутності родичів, хрещених батьків. На честь цієї події хрещений батько обов'язково дарував хрещеникові якусь річ, пов'язану з конем: сідло,

вуздечку тощо. І саме з цього моменту хлопчика вважали хлопцем, тобто він ставав дорослим.

Нині ж, коли відроджуємо козацтво, в деяких регіонах це буває кумедно. Не треба призначати осавулами, хорунжими районних начальників, які так уже просиділи свої “казенні” місця в кріслах, що не здатні навіть сісти на коня, а не те що їхати на ньому! Звичайно, йдеться про тих, хто лізе в козаки, не знаючи про них нічого і не гідний цього.

На відміну від таких “псевдокозаків”, у нас існують справжні козацькі формування, наприклад у Києві й інших містах і, звичайно, в Білій Церкві. Там навчають їзди верхи, боротьби й володіння холодною зброєю. Але головне — не зовнішні атрибути, а кодекс честі, за яким кожен передштанник козацтва має бути готовим віддати життя за Бога, Вітчизну й товариша. Стосунки у такій козацькій спільноті побудовані на християнській моралі й патріотизмі.

Треба ставитися до козацтва не як до модної забави, а як до нашої славної історії. І якщо її відроджувати, то слід це робити тактовно, з любов'ю і, звичайно, зі знанням справи.

Добре було б, щоб постулати українського лицарства були відомі нашим хлопцям змалку. На жаль, дітей “виховують” зарубіжні бойовики і ковбойські фільми, а не вітчизняні, пов'язані з історією України.

Необов'язково, щоб усі учні вміли їздити верхи або володіли холодною зброєю. Але, гадаю, для них замало уроків народознавства й української літератури. Слід добре знати фольклор, стародавні обряди своєї місцевості, а не лише ті, про які прочитали в підручниках і посібниках. Недарма ж їх передавали наші пращури нащадкам з колісковою матері, з думкою діда-бандуриста, зі шлюбною піснею, коли молоді сідали у весільну бричку, запряжену кінями. До речі, цей чудовий романтичний звичай, який зберігся лише в деяких карпатських селах, варто відродити. Мабуть, це краще, ніж поїздка в автомобілі, прикрашеному чужинецькими ляльками Барбі. Така поїздка на весільних конях залишилася б у пам'яті родичів і гостей, особливо молодих, які зберегли б фотокартки про цю подію і показувати б їх своїм дорослим дітям й онукам.

І, напевно, через відродження народних обрядів, старовинних українських дум і пісень передаватиметься нащадкам пам'ять про славних предків.

Фото Олесь Дмитренка

Таїна БРАТЧЕНКО

Мабуть, у жодного з народів світу немає стільки пісень, пов'язаних з цією вірною твариною, як в українців.

Звичайно, у багатьох російських піснях і романах згадано коней. У росіян це переважно “русская тройка” або ж тварини у множині: “Ямщик, не гони лошадей”, “Вот мчится тройка удалая”, “Тройка мчится, тройка скачет”, “Пара гнедых” тощо. Але це не той єдиний відданий і надійний товариш, випробуваний у битвах або просто помічник у селянській праці.

Згадаймо наші народні пісні про коня:
Ой, чий то кінь стоїть, шовкова гривонька,
Сподобалась мені тая дівчинонька...

По садочку ходжу, кониченька воджу,
Через свою неньку нежонатий ходжу...

Вороний коню, грай ти підо мною
Та розбий ти тугу мою...

Ой, пушу я кониченька в саду,
А сам піду к отцю на пораду...

В мене кінь вороний, я — козак молодий,
То дасть Бог, не загину!

Ой, коню мій вороненький,
Товаришу мій вірненький,

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2010

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — ваша газета!

Вартість передплати на рік 45 грн 89 коп.
на півроку 24 грн 42 коп.
на 3 місяці 14 грн 36 коп.
на 1 місяць 8 грн 27 коп.

Поштовий індекс — 30617, 67-ма сторінка в “Каталозі”

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Перший заступник
головного редактора
Ніна ГНАТЮК
279-49-47
Заступник головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ культури
Сергій КЛИМКО
278-63-69

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57

Відділ коректури
Олена ШУЛЬГА
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Інтернет-редактор
Євген БУКЕТ
279-39-55

Черговий редактор
Ніна ГНАТЮК

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovo-prosvity.org.ua

Видруковано з готових
фотоформ на комбінаті
“Преса України” у середу.
Зам. № 3301243
Наклад у жовтні — 28 400

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.
Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.

При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.

Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617
Передплатна ціна, враховуючи
поштові послуги:
на місяць — 4,27 грн.
на 3 місяці — 12,36 грн.

